⁊ precipue ruſticoꝝ· propter inquietudines guerrarū ut omnis audit⁹ perhorreſcat· ſ; poſtꝙ̃ per ſacerdotum ora euangelica tuba ſonuerit in terra ſublimiter pax hominibus nũciata ⁊ reformata fuit· Teſtes ſũt uſqꝫ hodie terre ille in quib⁹ cult⁹ xp̄iani noı̄s flor; q̄ꝫtũ illic pre ceteris ruſticana gens moderati⁹ adminiſtrat᷑· qm̄ nō ceſſant ſancti predicatores populū admonere ut inter ſe pacē ⁊ caritatē ſeruēt ⁊ in tiore dei āmbulēt· principeſqꝫ ſimiliter ⁊ clemēter ſubiectis p̄ſint Et ut hec oı̄a efficaci⁹ fiāt iuges ad dn̄m p̄ces fūdūt ſemp cū tali ſaluberrima ↄditiōe apposita· q̄tenus ſic tranſeāt per bona tpalia ut nō amittant eterna· Quis quid ſalubri⁹ excogitari poſſit nō īperit᷑ ī mūdo Ea tagite igit᷑ uenerabiles ruſtici ſacerdotium diuinit⁹ inſtitutum honorare ut eternos hōres ⁊ tpalē ꝓſperitatem ↄſequi mereamini p xp̄m dn̄m noſtrū qui ē ſacerdos in eternum ꝓm ordinē Melchiſedech benedictus ⁊ ſuperlaudabilis·

Sexto debet quilibet timoratus ruſticus decias ⁊ pēſiōes ac cetera debita fideliter ſoluere· Hoc ſi non eſſet a deo preceptum naturalis ratio doceret· quod ſic oſtendit᷑· Cū em̄ natura ſim⁹ equaliter oēs eque nobiles· eque liberi· eque diuites tāqꝫ ab vno parēte ꝓgeniti· vñ oēs uocamur frēs nihil portātes in hūc mūduz· ↄſtat ꝙ terra eq̄liter naturali iure deberet hominib⁹ diuidi· S; q; nō ī ſolo pane uiuit hō ſ; indiget ēt m̄ltis aliis· iō rōnabiliter officia diuerſa cōmiſſa ſunt illis qui ad hoc utiliores putabāt᷑· agri āt ruſticis dimiſſi ſūt· Si ergo ruſtici ꝓuēt⁹ terre ſibi ſolū r̄ſeruar᷑ uellēt ⁊ nihil iñ ceteris ſuiſ frib⁹·i·hōib⁹ cōi

care magnam iniuriam toti humano generi facerent. cum illi uix pauculas ꝛ anguſtas domos ſibi reſerua runt. ipſi uero latiſſimos agros poſſideant. Sequere turq̃ officiariorũ defectus. ꝛ tandem etiam ipſorum ruſticoꝝ totalis deſtructio. Quod patet ad oculum. Nam multa neceſſaria ſunt ad agriculturam exercen/ dã que p ipos fieri non poſſunt. quia induſtriã non haberent. tũ quia tempus non ſufficeret. Verꝝ q² xp̄i ani ſumus loquamur nũc xp̄iano more. vic ꝙ nunq̃ bene ducit̃ hũana uita niſi primũ querat̃ regnum dei ꝛ iuſticia ei⁹. Ergo ante oĩa fideles ruſtici neceſſario ĩ digent miniſtris eccleſiaſticis. qui eos doceant ꝛ ſacra menta ipſis miniſtrẽt. ſm ꝙ hoc diuinit⁹ ẽ inſtitutũ Et quia etiam iſti miniſtri indigẽt quotidiano uictu ꝛ ueſtitu nec poſſunt ſimul ꝛ ſemel carnalib⁹ ꝛ ſpũa/ libus ſeruire. nec eadem hora in eccleſia ꝛ rure labo/ rare. iõ dominus deus inſtituit ꝙ decima pars omni um que terra ꝓfert ꝛ hũano ſudore ꝓueniũt miſtris eccleſie retribuat̃. Inſup ꝛ primitie ꝛ oblatiões ſuper addant̃ q̃ten⁹ ſibi pſone ſpũales plene diuinis uaca re poſſint ꝛ ꝓ oĩ pupulo deũ exorar̃ Et reuera qñ ſic fit nõ minor ſ maior labor clero incũbit q̃uis hoc ñ oĩs hõ equaliter aduertat. Rurſu q² ꝓ agricultura exercẽda tp̃alis pax ẽ neceſſaria. iõ ſecũdo ruſtici de/ bitores fiunt principibus terrenis ꝛ militib⁹ ꝛ iudici bus. ac aliis in dignitate ſeculari exiſtentib⁹. ſine qui b⁹ nec ab hoſtibus nec inter ſe pacem haberẽt. Aliis ãt mechanicis de iure cõmuni nihil debent. niſi quãtũ ipſis ſeruiunt. Si autem inter eos ſint aliqui contrac tus iuſti priuatim initi de conſenſu cleri ꝛ principum

aut alias iuſte preſcripti habent modum ſuum·ita ta
men q ſemper cōe bonū preferat priuato· Similiter
nec mechanici tenent ruſticis de cōi iure niſi quantū
ſoluūt ipis pro ſuis laboribꝰ·Clerici āt ⁊ milites utri
uſq debitores ſunt quilibet ſm ſtatum ſuū· Et quia
iſtis qn recte faciūt maior labor ⁊ maiꝰ periculū īmi/
net·iō etiā maior honor ipis debet· Dicūt em̄ ſtatꝰ re
gitiui qz alios regere hn̄t· Nam plati ſpūales cum ſu
is clericis regerūt populū xpianum quo ad ſpūalia
Principes uero ſeculares cuz ſuis officiariis quo ad
temporalia· Q̄ia hec tam pulchro ordine in primi/
tiua eccleſia inſtituta fuerunt·ut cuilibet ſtatui ratio/
nabiliter ſufficeret·nec aliquis grauabat· Similiter e
tiam olim apud iudeos ⁊ gentiles prout in plurimū
Sed prochdolor hic taz pulcher ordo hominuz ma
licia inualeſcente tam multipliciter hodie confuſus
eſt·ut uériſimiliter nunq ad priſtinum ſtatum reuoca
ri poſſit· Hodie que clericis debentur laici poſſident·
que principibus deputata fuerūt ſtabularii occupāt
que ruſticis in ſuos ac familie ipſorum uſus dimitti
debuerant tyrāni uiolenter auferunt· Sicq fit ut vis
ius menſuret nemoq in ſuo iure permaneat· Omnium
horum cauſa peccatum eſt· Sz quia hic de informati
one ruſticorum principalis intentio eſt·iō oz ut aliq
eorū uicia tangant ne ſibi quaſi innocētibꝰ blandiāt
⁊ per dn̄s iniuſte affligant q tn̄ non oēs equaliter p
ſtringunt·ſed quoſdam qui tanq filii Belial ſine iu/
go viuunt· Qui ergo innocentes ſunt audiant liben/
ter vt diligentius caueant ⁊ deo gratias agant ali/
oſq informent · Qui uero rei ſunt audiant patienter

ut emendent᷑ · ne poſt hec mala peiora eis ꝓueniant ·
Legimus in ſacris libris ac patꝝ noſtroꝝ relatione
didicimus · priora tempora ruſticos habuiſſe dignïſ/
ſimos · moribꝰ graues · fide integros · ſimplicitate redi
mitos · humilitate precipuos · caſtitate preclaros · ſer
mone ueredicos · doli ignaros · ſacro labore intentos
ſobrios · compoſitos · compaſſiuos · beniuolos · carita
tiuos · ac omni iuſticia ita plenos · ut ſi grandia mune
ra promereri potuiſſent · nec fallere uoluiſſent nec ua
luiſſent · Sic ſtudioſe ſuis dominis obedir̄ ſatagebāt
cuncta debita prompte ſoluendo ſine querela ut po/
tius ſibi ipſa nature neceſſaria ſubtraxiſſent q̄ꝫ frau/
dem aut ſimulationem ſiue diminutionem excogitaſ
ſent · Sic ſe ad contribulos ſuos ac ceteros quibꝰ con
uiuebant diligentiſſime cuſtodiebant ut nulli facerēt
quod ſibi fieri non uoluiſſent · ⁊ quod ſibi ab aliis fie
ri cuperent pro uiribus tota diligentia adimplerent ·
Sicq̄ꝫ pacifice inter ſe uiuebant · ut nedum ad iudiciū
non uenirent · ſed ꝙ eſſet iudicium aut ſigillum ſiue lit
tera aut excommunicatio ⁊ alia ſimilia penitus neſci/
rent · Fueruntq̄ꝫ hec quorundam piorum ruſticorū ue
terum lamenta dum puer erā · O o ubi eſt iam ille bo
nus antiquus mundus · de quo aliquando uidimus
quoſdam tam legales uiros ac feminas Eya quid iā
cernimus · quid audimus nunc? Quare autem iſta dix
erint patet ex ſequentibus · Hiis tam glorioſis uirtu/
tibus iuxta diuinum promiſſum ſuccedebat mētis ſe
curitas · temporum tranquillitas · opulentia in rebus ·
ſanitas in corporibꝰ · ꝓſperitas in diuturna pace · ho
neſtas in familia · reuerentia ⁊ gratitudo ad omnem

populum mors ſecura ⁊ uita perhēniter mãſura· Aſt heu noſtra etas miſerabilis plurimos huis tempori/ bus ruſticos habet diſtortos mēte ⁊ moribus conuer ſantes ſine timore·ſine federe·ſine benignitate inuicē detrahentes·inuicem mordentes·inuicem nocentes·in uicem prouocantes abſq; miſericordia·abſq; caritate ſuperbos·tumidos·ingratos·inobedientes·doloſos mendaces·bibulos ac ut ebrioſos ſuper modū· pcuſ/ ſores·luxurioſos·ocioſos (ac breuiter dicā) ita exce/ catos ⁊ peruerſos ut nec ſciāt qd ſit xp̄iana uita aut ſcire uelint·ita deſides ⁊ tenaces ut nunq; bonum face rent aut debita pſoluerent ſine coactione· Sic potati onibus nocte ⁊ die uacantes ut tabernarii omnē que ſtum eorum ſibi uſurpent·nihilq; uxoribus ac filiis ⁊ familie remaneat· Huis tot ⁊ tantis malis ſubſequit̄ diſſuetudo peſſima in domibus videlicet quãdo pa tresfamilias qui ſubiectos inſtruere deberent ⁊ a ma lis prohibere met ſunt peruerſe vite tunc labor negli/ git̄ induſtria illa multa ⁊ ſollicitudo continua que a griculture eſt neceſſaria paruipendit̄ lingua ad ōnia inhoneſta ⁊ maledicta uerba laxat̄·ceteraq; membra totius corporis uiciis ſubſternūt̄· Et quia ruſticana gens pro maiori parte litteras neſcit·ideo poſtq; ma la couſuetudo naturam peſſimauit fiunt pene incorri gibiles quia ſicut aliud nihil uiderunt nec ſciūt nec di dicerunt putant ſibi totum licere quod animo occur rit·totum eſſe bonum quod ſolitum· contrarium aſſe rentibus non credunt·⁊ ſic penit9 verecundiam amit/ tunt· Iam ſic induratis reſpondendum eſt·cum oque runt̄ de tot plagis·reuera magis que perferunt ultra

alios homines ⁊ dicendū. Et qꝛ non ſtāt in bona ui
ta patrum antiquorum. ideo nō ſunt digni. ut tēpo/
ralis proſperitas eos comitet᷑. neqꝫ ut clementia aeriſ
perfruant᷑. Quia etiā frons meretricis facta eſt eis ⁊ e
rubeſcere neſciunt. ⁊ indurati ſe emendare nolunt. iō
duros tyrannos habere debēt. qui eos ſine miſericor
dia conterant ſicut uitrū. ſi forte uel ſero ad cor rede
ant ⁊ a prauitate recedant Itaqꝫ de decimis dicere i/
cepimus quas domino deo qui omnia largit᷑ ſoluere
deberent. ſed iam ſuperfluum arbitramur de hoc loq.
cum exigente partinacia ⁊ inobedientia ruſticoruꝫ in
tantum excreuerunt penſiones quotidiane. ꝙ uix deci
mam ſibi retineant. capiūtqꝫ domini quod ſibi placꝫ
nec aliud pro iure habent niſi quod uolūt. Sic opor
tet audire uitricum qui ſpernit dogmata patrum Sic
tollit fiſcus quod non accipit xp̄s. Ita oportꝫ ut diſ
cant differentiam inter ſeruitium dei ⁊ hominū. quia
qui mandatis dei obedire contemnit que grauia nō
ſunt portabit onus hominum uelit nolit ⁊ experiat᷑
ꝙ deus uerax ⁊ iuſtus eſt. Nec iſta grauamina tyran/
noꝝ ſufficiunt quinimo ignis. grando. fulgur. frigus
cauma locuſta. bruc9 erugo. uermis. ſterilitas. aer. uē
tus. nebula. aqua. nix. glacies. ſpūs ꝓcellaꝝ. ⁊ tandē
totus orbis terraꝝ pugnabit cōtra inſenſatos. Ubi
dicit beatus Iheronimus. xvi. queſti. ii. ca. reuertimi
ni. Si quando fames ⁊ penuria ⁊ rerum omnium ege
ſtas opprimat mundum ſciamus hoc ex dei ira deſcē
dere. quia fraudat᷑ in decimis ⁊ primitiis. Item Au/
guſtinus. Decime tributa ſunt egentium animaruꝫ. ꝙ
ſi decimas dederis non ſolū abundantiam fruct9 ac/

cipies·ſed etiam ſanitatem corporis conſequeris Nō
igitᷣ dn̄s de⁹ tuus p̄miū poſtulat ſꝫ honorē· Noſter
em̄ de⁹ qui dignatus ē totū dare· decimā a nobis ē re
cipere·⁊ non ſibi ſꝫ nobis ſine dubio ꝓfuturā·Sed ſi
tardius dare peccatum eſt·q̄ꝫtomagis pei⁹ ē pct̄m nō
dediſſe·De militia de negocio ⁊ de artificio redde de
cimas·Sū em̄ decimas dādo ⁊ terrena ⁊ celeſtia p̄mia
poſſis ꝓmereri·ꝑ auaricia duplici bn̄dictiōe frau/
daris·Habꝫ em̄ dn̄i iuſtiſſima ꝯſuetudo·ut ſi tu illi d̄
cimas nō dederis tu ad decimā reuocaberis·Dabis ī
pio multa q̄ nō uis dare ſacerdoti·Benefacere de⁹ ſp
parat⁹ ē ſꝫ hoīm malicia ꝓhibetᷣ·Decime etenim ex
debito requiruntᷣ·⁊ qui eas dare noluerit res alienas
inuadit·Et q̄ꝫti pauperes in locis ſuis ibi ip̄e habi/
tat illo decimas nō dāte fame mortui fuerint· tanto/
rum homicidiorum re⁹ an̄ eterni iudicis tribunal ap
parebit·quia rem a dn̄o pauperibus delegatam ſuis
uſibus reſeruauit·Qui ergo ſibi aut premium ꝯpara/
re aut peccatorum deſiderat indulgentiam promererī
reddat decimam ⁊ de nouē partib⁹ ſtudeat elemoſi/
nā dare pauperib⁹·Hec Aug·Ex quib⁹ uerbis pꝫ ap
te ⁊ ꝯcordat ſcūs Tho·ī ſecūda ſecūde·ꝙ decīe ⁊ ob/
latiōes ad ſacerdotes ꝑtinēt nō ut eas ſolū in ſuos u
ſus ꝯuertāt·ſed ut eas fideliter diſpēſent·partim ex/
pēdendo eas in hiis que pertinent ad cultū dei·ſ·ad
eccleſias edificandas uel reparādas ſiue ꝯſeruandas·
ad ſacra uaſa ⁊ ueſtimenta ad luminaria ꝯtinēda ⁊ ſi
milia·Partim in hiis que pertinent ad ꝓpriū uictū
⁊ ueſtitū ⁊ ad decentem familiam iuxta ſui ſtatus reli
gioſam frugalitatem ī omni caſtitate ⁊ ſobrietate nō

ad ſecularem pompam ⁊ libidinem aut ↄſanguineo/
rum promotionem aut huiuſmodi. Et partim in uſꝰ
pauperum. qui quantum fieri poteſt ſunt de rebus ec
cleſie ſuſtentandi. Ecce qꝫ ſalubris doctrina. que ad õ
nia ſpũalia reſpectum habet. Iuxta illud Jheroni. ⁊
Ambro. Quod ſup ē paupeꝝ eſt. Et iterũ. Quicquid
habent clerici paupeꝝ eſt. Ex quibus ⁊ ſimilibus pio
rum laicoꝝ ↄſciẽtie merito gaudere dñt qñ ad tales v
ſus eoꝝ decime ↄuertunt᷑. ⁊ alia quecũqꝫ ſpũalibꝰ per
ſonis exſoluũt aut largiunt᷑. Patet ēt ꝙ ad hmõi ſi/
ue danda ſiue exſoluēda alacres eē dñt ⁊ hilares. ſem
per in corde habendo. ꝙ nõ hõi ut hõi. ſed ut in per
ſona xpi cuncta largiant᷑. Hilarem em̄ datorem dili
git deus. Et ipſe xp̄s dicit. Quod vni ex minimis me
is feciſtis mihi feciſtis. ⁊ ad prelatos. Qui uos audit
me audit. ⁊ qui uos ſpernit me ſpernit. Vñ ſi uiderint
laici ꝙ ad predictum uſum clerici non expendãt. bo/
na ipſorum poſſunt eos humiliter ⁊ reuerēter admo
nere. ut vicꝫ memores ſint officii ſui ſingula debite diſ
ponendo prout de iure tenent᷑. Et ſi ſe non correxerĩt
poſſunt ſuper hoc auiſare prelatos eorum ut ad idē
cooperentur. Si autem neqꝫ emendatio fuerit ſubſe/
cuta debent totum ↄomino deo committere cum om
ni ſecuritate. quia ipſe diſponet omnia ſecundum or/
dinem benedicte ſapientie ſue. ꝙ nihil de merito perĩ
bit hĩs qui honorant ſanctum nomen ſuum. etiam ſi
ſepe dicte decime ⁊ oblationes ſiue alie quecunqꝫ pen
ſiones per maximos peccatores ↄſumerent᷑. Immo ſe
pe plus merent᷑ laici deuoti in tali caſu propter vir/
tutem patientie. quia tunc uere probantur deum ho/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

norare quãdo ſolitas decimas ⁊ oblationes ſiue ali
as penſiones quaſcunq; patienter illis ſoluerĩt ſince/
re ꝓpter deũ qui ex ſua uirtute hoc nõ merent᷑. Sicut
in Ezechiele dicit᷑ Signa thau. ·ſup frõtes uirorũ
ac mulieꝝ dolentium ſuper cunctis abhominationi/
bus iheruſalem. ubi dicunt ſancti cõmuniter ꝙ quan
do aliquis uidit malum fieri ⁊ dolet ⁊ libenter illud
emendaret ⁊ non põt tũc ceteris parib⁹ pl⁹ meret᷑ ꝙ̃
ſi illud emendatum fuiſſet. Ratio eſt quia pia mens
plus ex hoc cruciatur. Securi ſint ergo timorati ruſti
ci. dummõ ipſis non conſentiant. ⁊ faciant de neceſſi/
tate uirtutem. quia ſicut eiſdem expenſis uiuit᷑ bene ⁊
male. ſic eiſdem laboribus meret᷑ celum ⁊ infernus.
Qui enim humiliter ⁊ patienter laborando ex bono
corde ſe quotidie cum xp̄o crucifigit. ut ſuperiorib⁹
ſuis debita perſoluat. non dubiũ eſt quin regnum dei
meret᷑. Qui uero inuolũtarie ⁊ cũ murmure ⁊ corde rã
coroſo laborat fili⁹ ẽ dyaboli. qui hic affligit᷑. ⁊ p⁹
hãc uitã dãnabit᷑. Ecce uos oẽs q laboratis iſtud di
ligenter aduertite ⁊ penſate. ꝙ̃ neceſſariũ ẽ uobis cor
beniuolũ. Nã un⁹ ⁊ idẽ labor nõnũꝙ̃ a duob⁹ ĩpen/
ſus unum mittit ad celũ aliũ ad infernũ. Quare? quia
⁊ ſi par ẽ labor nõ ẽ tñ par intentio laborantiuz. Sic
duo ſimilẽ penſionem aliqñ ſoluũt aut ſeruitiũ impẽ/
dunt. Un⁹ libenter cũ intentiõe placẽdi dño deo. ali⁹
coacte ⁊ ſine tali intentione. Prim⁹ meret᷑ uitã eternã
ſecund⁹ ſupplicũ ſempiternũ. Sic de oĩb⁹ aliis bonã
ſiquidẽ uolũtatẽ ⁊ ſimplicitatẽ cordis diligit dñs de
us. ⁊ quicqd ab illa ꝓcedit gratũ ẽ ſibi. qđ ãt ex illa
nõ procedit abhominabile eſt. quantumcunq; ⁊ iam

magnum ⁊ precioſum· Quid ergo reſtat· niſi ꝙ qlibꝫ
fidelis ruſticus dirigat intentionem ſuam ſm̄ hãc ſan
ctam doctrinam ⁊ bene ſecurus erit· Necꝫ hic ē opuſ
magna ſubtilitate aut difficultate· quia nihil tam fa
cile eſt vnicuiqꝫ homini ꝙ̄ bonū uelle· Et hoc ī iuſtis
operibus ſudanti ſatis eſt· Grã igitͬ dei ocurrẽte (que
omnibus parata eſt) facilꝰ bonꝰ ⁊ timoratꝰ ruſticus
pōt mereri celū ꝙ̄ pverſꝰ infernū· Sed ut oēs ſalui fi
ant qui ſtat uideat ne cadat· ⁊ qui cecidit reſurgere fe/
ſtinet· Quod uobis tribuet clemens ⁊ miſericors deꝰ
qui ē bn̄dictus in ſecula Amen·

Septimo debet quilibꝫ fidelis ⁊ timoratus ruſti
cus ſolēnitates ⁊ ieiunia ac ceteros ritus eccleſi
aſticos deuote obſeruare· Hoc ē preceptū eccleſie dei
quam ſpūs ſanctus infallibiliter regit· Qui ergo hoc
non obſeruat ſpiritui ſancto ꝯtradicit· Quō āt iſta ⁊
quo tempore debeant obſeruare in parrochialibꝰ ec/
cleſijs ⁊ communis populi laudabili conſuetudine de
nunciatͬ· Ubi eſt aduertendum ꝙ in hijs magna ē diſ
cretio neceſſaria ⁊ multi multipliciter errant· Nā prīo
quo ad ſolemnitates eccleſiaſticas· quidaꝫ putant ſa
tis eſſe ſi non corporaliter laborant ſicut alijs diebꝰ
⁊ ideo dormiunt diu· aut ludos exercent cum baliſtis
aut alijs que ſunt non minus laborioſa occupantur
quaſi pro ſolacijs· Item quidam vacant potationi/
bus coreis aut taxillis ⁊ huiuſmodi· Item quidam
ſollicitantͬ nimis diebus feſtiuis quid faciendum ſit
in futura ſeptimana· aut de alijs tractant rebus tem/
poralibus· quaſi hic perpetuo manſuri ſint· Omnes
tales non recte celebrant· quia ad hoc dies feſti

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf